

science and policy
for a healthy future

Informācija dalībniekiem par pētījumu “Pesticīdu maisījumu klātbūtne organismā un potenciālā ietekme uz veselību (SPECIMEn pētījums)” (pesticīdu maisījumu lietošana lauksaimniecībā)

Veidosim kopā veselīgāku nākotni, novēršot kaitīgo ķīmisko vielu ietekmi!

Informācija pētījuma dalībniekiem

Aicinām Jūs piedalīties šajā pētījumā! Tomēr, pirms izlemiet vai piedalīties, lūdzam Jūs iepazīties ar zemāk minēto informāciju, lai saprastu, kāpēc šāds pētījums tiek veikts un ko tas ietver. Pricēsimies atbildēt uz ikvienu Jums radušos jautājumu vai neskaidrību. Jūsu dalība ir brīvprātīga un dalību pētījumā Jūs varat pārtraukt jebkurā mirklī.

Biomonitorings un tā nozīmīgums sabiedrības veselības nodrošināšanā

Mēs visi ikdienā esam pakļauti dažādu ķīmisko vielu ietekmei. Dažas no ķīmiskajām vielām var ietekmēt veselību, tāpēc to lietošana vidē, dažādos materiālos, pārtikā, ūdenī vai darba vietās tiek specifiski regulēta. HBM4EU projekts (“*Cilvēka biomonitoringa projekts Eiropā*”) ir kopēja Eiropas līmeņa programma, kuras mērķis ir labāk izprast, cik lielā mērā esam pakļauti dažādu ķīmisko vielu ietekmei un kādus veselības riskus tā var radīt. Šim nolūkam plānots izmantot t.s. “biomonitoringu” - ķīmisko vielu (piesārņotāju) noteikšana vidē vai to metabolītu noteikšana bioloģiskajos paraugos, lai noteiktu ķīmisko vielu iedarbības pakāpi uz veselību.

Pētījuma rezultāti tiks izmantoti, lai uzlabotu likumdošanas prasības par dažādu ķīmisko vielu lietošanu, kā arī mērķtiecīgi vērstos pret kādu konkrētu ķīmisko vielu vai produktu lietošanu Eiropā, lai uzlabotu vides veselību un cilvēku aizsardzību. Iesaistot Jūs kā dalībnieku, ar projekta HBM4EU palīdzību, vēlamies paaugstināt sabiedrības informētību un veicināt darbības, kas samazinātu kaitīgo ķīmisko vielu radīto risku.

HBM4EU programmu finansē Eiropas Komisija un Latvijas Izglītības un Zinātnes ministrija. Tajā iesaistījušās 28 Eiropas valstis un dažādas šo valstu aģentūras. Projekts uzsākts 2017. gadā un tā pabeigšana plānota 2021. gadā. Arī šī konkrētā aptauja un paraugu vākšana ir daļa no kopējās darba programmas Latvijā. Latvijā par pētījuma veikšanu ir atbildīgs Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Darba drošības un vides veselības institūts.

Vairāk informācijas: <https://www.hbm4eu.eu/>

Kāpēc tiek veikts šāds pētījums? Kurš to ir apstiprinājis?

Pētījuma veikšanu ir apstiprinājusi Rīgas Stradiņa universitātes Ētikas Komisija. Tas atbilst visām prasībām, t.sk. fizisko personu datu drošība noteikumiem.

Pētījums notiek 5 Eiropas valstīs - Nīderlandē, Čehijā, Spānijā, Ungārijā un Latvijā, lai noteiktu, kuri pesticīdi tiek visplašāk lietoti Eiropā, vai atšķiras pesticīdu lietošana starp konkrētajām valstīm, kā arī vai atšķiras pesticīdu metabolīti pieaugušo un bērnu bioloģiskajos materiālos.

Kāpēc esmu uzaicināts piedalīties?

Jūs esat izvēlēts kā cilvēks, kurš, iespējams, bijis pakļauts nelielai dažādu pesticīdu ietekmei. Piekrītot dalībai, Jūs variet palīdzēt labāk apzināt dažādu ķīmisko vielu iedarbību un savlaicīgāk identificēt to vai kāda no tām nav bīstama veselībai. Ir būtiski, lai pētījumā piedalītos tieši tie cilvēki, kuri, iespējams, ir pakļauti dažādu pesticīdu iedarbībai – tas padarīs šī pētījuma datus ticamus un noderīgus.

Kā tiks veikts pētījums?

Pētījums Latvijā un vēl četrās Eiropas valstīs notiks 2019. un 2020. gadā. Tajā paredzēts iekļaut vismaz 500 pieaugušo un 500 bērnu no visām piecām dalībvalstīm, 100 pieaugušos un 100 bērnus no katras dalībvalsts. Kopā pētījumā piedalīsies 100 dalībnieku (bērna-vecāka) pāri no Latvijas. No katra dalībnieka paredzēts savākt 2 bioloģiskos paraugus (urīnu), kā arī aizpildītu aptaujas anketu par Jums un Jūsu potenciālo saskari ar dažādām ķīmiskām vielām. Šī informācija tiks analizēta, lai iegūtu datus par Jūsu pakļautību ķīmiskajām vielām. Paraugi tiks savākti 2 reizes – ziemā un pavasarī.

Kas man būs jā dara, ja izvēlēšos piedalīties?

Par vēlmi piedalīties projektā lūgums sazināties ar mums, zvanot uz tālruni nr. [+371 29437702](tel:+37129437702) vai rakstot uz e-pastu pesticidi@rsu.lv.

Kas notiks, kad tiks saņemta mana piekrišana dalībai?

1. Saņemot Jūsu piekrišanu dalībai pētījumā, mēs izskatīsim Jūsu dalības iespējas. Pētījuma dalībniekiem ir jāatbilst noteiktiem kritērijiem.
2. Ja Jūsu dalību pētījumā nevarēsime apstiprināt vai ja tiks sasniegts maksimālais dalībnieku skaits, līdz saņemsim Jūsu piekrišanu, par to Jūs informēsime ar Jums sazinoties pa telefonu vai nosūtot Jums e-pastu.
3. Ja Jūsu dalība pētījumā tiks apstiprināta, sazināsimies ar Jums par Jums ērtāko tikšanās datumu un laiku.
4. Jums būs rakstiski jāapstiprina Jūsu piekrišana dalībai pētījumā. Pirms tam Jums tiks elektroniski nosūtīts informatīvās piekrišanas dokuments. Dokuments ir pieejams arī vietnē: <https://www.rsu.lv/ddvji>. Jūs varēsiet uzdot visus Jums neskaidros jautājumus pirms piekrītat dalībai pētījumā.
5. Pirms mūsu tikšanās Jūs saņemiet papildus informāciju par paraugu nodošanas kārtību.

Vai ir nepieciešams īpaši sagatavoties?

Īpaša sagatavošanās nav nepieciešama.

Kas notiks mūsu savstarpējās tikšanās laikā?

Jums būs iespēja uzdot visus Jums interesējošos jautājumus un saņemt detalizētas atbildes. Tikšanās laikā Jums būs jānodod urīna paraugs un jāaizpilda pētījuma aptaujas anketa – tajā būs jautājumi par Jūsu dzīves vietu, ēšanas paradumiem, darba vietu, iespējamo saskarsmi ar ķīmiskām vielām u.tml. Anketa aizpildīšana neaizņems vairāk kā 20 minūtes.

Kas notiks ar maniem datiem un paraugiem?

Jūsu paraugu un datu izmantošana tiks saskaņota ar Jums un tā nepārkāps datu aizsardzības noteikumus un prasības. Pētījuma datus neparādīsies specifiska informācija pēc kā pētījuma dalībniekus varētu identificēt.

Katram pētījuma dalībniekam tiks piešķirts unikāls kods, lai aizsargātu personu privātumu un padarītu neiespējamu izsekot datus.

Paraugi ar unikālajiem kodiem tiks nogādāti speciālās laboratorijās, kur tiks veiktas analīzes. Lai noteiktu Jūsu pakļautību dažādiem pesticīdiem, tiks noteikta to koncentrācija urīna paraugos. Atlikušie paraugi tiks uzglabāti RSU Darba drošības un vides veselības institūtā, lai iespējams nākotnē, ar Jūsu atkārtotu piekrišanu, varētu tos izmantot turpmākos ētiski apstiprinātos pētījumos. Savāktie paraugi

no visiem pētījuma dalībniekiem tiks uzglabāti un izmantoti tikai pētniecības nolūkos. Datu apmaiņa tiks veikta, izmantojot īpašas datu infrastruktūras un/vai informācijas sistēmas (piemēram, IPCHEM, kas ir Eiropas Komisijas informācijas platforma ķīmiskās uzraudzības jomā).

Pētījuma rezultāti tiks sniegti dalībvalstu un Eiropas iesaistītajām iestādēm, lai veicinātu preventīvus pasākumus, kas saistīti ar ķīmisko vielu ietekmi uz sabiedrības veselību. Pētījuma rezultāti būs pieejami arī citām ieinteresētajām pusēm, tostarp, sabiedrībai.

Kā es varēšu uzzināt par pētījuma rezultātiem?

Kad pētījums būs noslēdzies, Jūs saņemsiet informāciju par Jūsu personiskajiem rezultātiem no atbildīgajām kontaktpersonām, ja vien Jūs nenorādīsiet, ka nevēlaties saņemt pētījuma rezultātus. Gadījumā, ja tiks atklāts augsts ķīmisko vielu daudzums, Jūs tiksiet informēts un Jums tiks ieteikts sazināties ar Jūsu ģimenes ārstu.

Jūs arī saņemsiet informāciju par kopējiem pētījuma rezultātiem. Tie tiks publicēti un būs publiski pieejami vietnē <https://www.hbm4eu.eu/>

Kā tiks nodrošināta manu datu un informācijas drošība?

Jūsu privātums tiks aizsargāts, ievērojot Eiropas Vispārējās datu aizsardzības regulas prasības. RSU ir atbildīga par Jūsu datu aizsardzību pret nozaudēšanu, neatļautu piekļuvi/izmantošanu, modifikāciju/atklāšanu vai citu ļaunprātīgu izmantošanu.

Visa datu apstrāde tiks veikta tā, ka nebūs iespējams bez papildus informācijas sasaistīt datus ar Jums personiski. Jūsu vārds tiks aizstāts ar kodu. Informācija, kas jūs identificē (vārds, kontaktinformācija) tiks glabāta atsevišķi un saskaņā ar datu aizsardzības noteikumiem. Visi elektroniskie un papīra ieraksti tiks aizsargāti pret nesankcionētu piekļuvi Jūsu privātajai informācijai. Publicētie pētījuma ziņojumi nesaturēs informāciju, kas ļautu Jūs identificēt. Trešajām personām nebūs piekļuves Jūsu personiskajiem rezultātiem.

Kāpēc nepieciešama mana rakstiska piekrišana?

Jūs ar savu rakstisko piekrišanu apstipriniet, ka Jūs brīvprātīgi piedalīties pētījumā, pēc tam, kad esat iepazinies ar informāciju, kas no Jums ir nepieciešams un kādas ir Jūsu tiesības. Jums ir tiesības jebkurā laikā atsaukt savu dalību bez jebkādam sekām (ieskaitot visus jau sniegtos datus vai paraugus, ja vien tie jau nav pilnīgi anonimizēti, līdz ar to neiespējami tos saistīt ar Jums) un tiesības izvēlēties, vai vēlaties saņemt Jūsu individuālos rezultātus, vai nē. Kā arī Jūs apstipriniet, ka nākotnē varēsim sazināties ar Jums, lai informētu Jūs par Jūsu personiskajiem rezultātiem. Informatīvās piekrišanas dokuments, kas Jums tiks lūgts aizpildīt un parakstīt pirms piedalīšanās pētījumā, tiks nosūtīts Jums elektroniski, kā arī būs pieejams vietnē <https://www.rsu.lv/ddvvi>. Vietnē būs pieejams arī atteikšanās dokuments un aptaujas anketa.

Kāds būs man ieguvums, piedaloties pētījumā?

- Jūs saņemsiet informāciju par konkrēto ķīmisko vielu daudzumu Jūsu paraugos un to iespējamo ietekmi uz veselību.
- Jums būs tiesības saņemt Jūsu personīgos rezultātus (ja vēlaties), ko Jūs vēlāk varēsiet pārrunāt ar savu ārstu.
- Jūs uzzināsiet par konkrētajām ķīmiskajām vielām, to iespējamo ietekmi uz veselību un veidiem kā izvairīties no pakļaušanas iedarbībai.
- Jūs un visi Latvijas un Eiropas iedzīvotāji dos ieguldījumu nākotnē, jo pētījuma rezultāti tiks izmantoti, lai izprastu kaitīgo ķīmisko vielu ietekmi uz veselību un veicinās uzlabojumus ķīmisko vielu izmantošanā lauksaimniecībā, tādējādi uzlabojot apkārtējās vides veselību.

Vai no dalības pētījumā HBM4EU man ir kāds risks?-

Visi paraugi, kā arī aptaujas anketas tiks uzglabāti un apstrādāti atbilstoši visaugstākajām kvalitātes prasībām.

Vai dalība pētījumā man kaut ko izmaksās?

Dalība pētījumā Jums neko nemaksās. Dalība ir brīvprātīga, par to nav paredzēta tieša atlīdzība.

Kur vērsties pēc informācijas, ja pētījuma veikšanas laikā man rodas kādas šaubas vai jautājumi?

Ja pētījuma veikšanas laikā Jums rodas jebkādi jautājumi, lūdzam Jūs kontaktēties ar Lāsmu Akūlovu (RSU Darba drošības un vides veselības institūta projekta atbildīgo koordinatori), izmantojot tālruni [+371 29437702](tel:+37129437702) vai e-pastu: pesticidi@rsu.lv.

Kas notiek, ja esmu piekritis dalībai, bet vēlāk pārdomāju?

Jums ir tiesības jebkurā brīdī pārdomāt un izstāties no pētījuma bez jebkādām sankcijām. Lai to izdarītu, nepieciešams nosūtīt īsziņu uz telefona Nr. [+371 29437702](tel:+37129437702) vai e-pastu pesticidi@rsu.lv ar atteikumu piedalīties pētījumā, norādot savu vārdu, uzvārdu, e-pastu un telefona numuru. Mēs palūgsim Jums aizpildīt īsu atteikuma veidlapu, kurā būs jānorāda, vai Jūsu jau nodotie paraugi un aizpildītā anketa var tikt izmantota tālāk pētījumā, vai nē (ja jau būsiat nodevis paraugus).

Ar ko kontaktēties, ja pētījuma veikšanas laikā rodas jautājumi?

Lūdzam Jūs kontaktēties ar Lāsmu Akūlovu (RSU Darba drošības un vides veselības institūta projekta atbildīgo koordinatori), izmantojot tālruni [+371 29437702](tel:+37129437702) vai e-pastu: pesticidi@rsu.lv. Informācija par pētījumu pieejama šajā mājas lapā <https://www.hbm4eu.eu/>

Projektā iesaistītie pētnieki!

Inese Mārtiņšone, Dr.med.
Projekta vadītāja

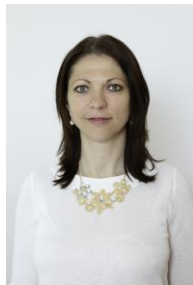
Žanna Martinšone, Dr.med.
Projekta vadošā pētniece

Lāsma Akūlova, Mg. Env.
Projekta atbildīgā koordinatore/
administratīvā asistente

Laura Komarovska, Mg.chem.
Projekta pētniece

Anita Seile, Mg.TQM
Projekta pētniece

Paldies par Jūsu laiku un atsaucību!